

Gel mort [Com l'aire atrapat en els seus pulmons] (2024)

44 impressions a les tintes pigmentades 47.3 x 63 cm cada una.

Gel mort [Com l'aire atrapat en els seus pulmons] [2024] és una instal·lació de 40 fotografies preses a la glacera Juncal Norte, a Xile, el gener de 2023, i 4 imatges extretes del butlletí de l'any 1959 del Museo Nacional de Historia Natural de Santiago de Xile, on els resultats de l'estudi científic de la mòmia congelada d'un nen Inca, excavada l'any 1954 al cim de El Plomo a la serralada dels Andes, es varen fer públics.

Des de finals de la Petita Edat de Gel al voltant de la dècada de 1850, i més notablement des de principis de la Gran Acceleració de la dècada de 1950, glaceres de tot el món han anat retrocedint, ascendint i allunyant-se cap als cims de les muntanyes, deixant darrere seu camps de gel mort – gel que ha deixat de fluir i gradualment queda cobert per capes de fragments rocosos – que arriben fins al cel. Incapaces de reproduir-se, les glaceres es desfan, "desguassant el futur en la mar" (Leopold, 2021: 45).

Més que acumulacions discretes de gel ancestral en llocs distants i remots, les glaceres són sistemes que afecten a grans extensions geogràfiques. Per als Pobles Originaris Andins, una muntanya és un "ésser-de-la-terra que també és muntanya" (De la Cadena, 2015: xxvii). Les muntanyes són custòdies del gel i l'aigua de les glaceres que donen vida als humans i no-humans, a prop i lluny. En lloc de veure les glaceres com quelcom prístí, inert i allunyat de la influència humana, les consideren éssers sensibles, alertes al comportament humà, que afecten i responen a les interaccions humanes, animats i animants, i sovint les descriuen com a éssers intensament socials, portadors de valors històrics i culturals (Cruikshank, 2005: 11, 68, 258). El coneixement ambiental tradicional pensa el gel glacial com una condensació de temps passat i futur, un "arxiu de memòries en perill" (Jonathan Boyarin, citat per Cruikshank, 2005: 67). El desgel de les glaceres andines descobreix evidències d'històries humanes. A mesura que retrocedeixen, les glaceres revelen llocs arqueològics amb mòmies de l'Imperi Inca congelades durant centenars d'anys, com les que es van trobar als cims del volcà Llullaillaco, de l'Aconcagua i El Plomo, entre d'altres: llocs sacrificials d'altura, on es van realitzar *capacochas*, ofrenes rituals als Apus – custodis del gel i l'aigua glacials – de nens, nenes i adolescents que van ser enterrats vius i van morir per congelació.

Les formacions erosionades de gel mort i de runa rocosa, blanc de gel amb tonalitats de blau cian, són una configuració de cicatrius, com a glifs, un missatge codificat per a fer-nos veure, com una 'al·lucinació inversa' (Springer y Turpin, 2017: 10), allò que semblen incapaços de veure, i que és manifestament present: un futur en perill. Les glaceres, aigües sòlides i aigües fòssils, estan enredades en una economia global de pràctiques capitalistes d'extracció, consum i contaminació que, contràriament al coneixement ambiental tradicional, considera la Terra com un recurs. El gel mort i les pedres configuren una *cal·ligrafia* de l'absència, una manifestació del 'robatori de la història', expressió que manllevo de l'antropòleg Jack Goody, que fa al·lusió als futurs potencials negats per l'extracció i apropiació colonial de patrimonis culturals i materials d'altres pobles.

No hi ha cap lloc que no ens vegi.

Xavier Ribas

Goody, Jack *The Theft of History*, 2012.

Leopold, Aldo *Think Like a Mountain*, 2021.

Springer, Anna-Sophie and Etienne Turpin, *Reverse Hallucinations in the Archipelago*, 2017.

Aquesta obra forma part del projecte *Traces of Nitrate* desenvolupat en col·laboració amb l'artista visual xilè Ignacio Acosta i la historiadora anglesa Louise Purbrick a la Universidad de Brighton y al Royal College of Art de Londres, y finançat per l'Arts and Humanities Research Council (AHRC) del Regne Unit.